

SZENT LÉNÁRD PLÉBÁNIATEMPLOM

1944-ben az egyházi levéltár nagy részének a megsemmisülése miatt a templom építés dokumentumai hiányosak, sőt ellentmondásosak.

Az elpusztult okmány 1567-ből tesz említést templomról. Egy 1939. október 8.-án készült egyháztanácsi jegyzőkönyvben Szabó József igazgató-tanító az ősi templom nyomai után kutatva így ír: „1933-ban Orosz Endre az Erdélyi Múzeum Egylet akkori titkárával megállapítottuk ősi templomunk nyomait, melynek létezéséről az egyházi levéltár 1567-ben tesz említést, s mely 1771-ben tűzvész áldozata lett. Az említett felfedezés óta állandóan foglalkoztatott az a kérdés, hogyan lehetne fényt deríteni a feledés homályába merült templomra. Az Erdélyi Múzeum Egyesület ez évi gyergyószentmiklósi kiállítására Zárug Lukács építész, mérnök-jelölt által készített ősi templom rajzok indítottak arra, hogy a nevezetnek szakszerű közreműködését kérjem, aki készséggel tett eleget kérésemnek és a hónap harmadikán befejeztük négy napi munkával a templom fundamentumának teljes feltárását. Az eredmény meglepő volt, mert a szájhagyománnyal ellentétben nem fatemplom, hanem egy 22 méter hosszú és 8 méter széles, 80 centiméter vastag falú erős támpillérekkel ellátott kőből épült, cseréppel fedett templom romjait hoztuk a napvilágra.”

A jegyzőkönyvben említett templom építésének adatai tévedésen alapulnak. Ugyanis az 1567-ben mindössze 6 kapuval, legtöbb 30 lélekkel bejegyzett falucskának nem lehetett szüksége, sem anyagi lehetősége ilyen méretű templomot építeni. Az ugyanazon okmányban huszonhat kapuval bejegyzett szomszédos Ditrónak sem volt nagyobb temploma. A feltárt leletek egy 1726-ban épített templomra utalnak, amikor már 585 lakósa volt Remetének, és az egyházi szükséglet, valamint a falu gazdasági potenciálja megengedhette egy 22 méter hosszú kőtemplom építését. Az Erdélyi jezsuiták által kiadott Apostol című hetilap (a betiltott Szív folytatása) 1937-ben sorozatban jelentette meg a gyergyói települések történetét. Az Apostol 1937-es évfolyamának 6.-ik száma „Remete község, kápolna a rengeteg közepén” címen ugyancsak templom építésről tesz említést 1726-ból. A XVIII. század elején az állítólag még Kendeffy Bonifác idejében épített fakápolna még létezhetett, hiszen 1714-ben XI. Kelemen pápa Pünkösöd napjára bűcsút engedélyezett Remetének.

A jelenlegi templom építésének dátuma is ellentmondásos. Az adatok csak abban egyeznek, hogy az előző templom tűzvészben elpusztult, de a lakosság hozzájárulásával egy év alatt újra épült. Egy 1938-ban készült egyháztanácsi jegyzőkönyv szerint a tűzvész 1771-ben volt, az Apostol közleménye szerint viszont 1778-ban. A torony oldalán ma is olvasható az 1771-es dátum. Ezt erősíti meg az is, hogy az egyik mellék oltár 1776-ban épült, ami feltételezi, hogy a templomnak már léteznie kellett.

A latin kereszt alaprajzú templom hossza 41 méter, szélessége 12 méter. Végleges formája a XIX. században alakult ki, amikor 1899-ben a Mélik családot anyagi hozzájárulásával a szentélyt 6 méterrel megnagyobbították. Tornya 47 méter magas és osztopárkányokkal öt egyenlőtlen részre tagolt, felső részén négy félköríves záródású ablakkal.

A templom belseje barokk elrendezésű. Az építető Hanzer Dániel plébános 1775-ben megvakul és Szabó József személyében segédlelkészt kap, aki a templom berendezését nagy részt saját költségén 1777-ig elvégzi.

A hosszahajó pilaszterekkel 5 részre tagolt, boltíves mennyezetű. A pilaszterek négyszögletesek, fejezetük kétszeres párkányban végződik. A hossz- és keresztahajó találkozásánál levő négy pilaszter fejezetét kagyló és voluta díszíti. A szentély a hosszahajó magasságában épült, háromszorosan karéjozott, boltíves záródású.

A főoltár a felirat szerint 1787-ben készült sztipese négyszögletű, kissé mélyített. Retabuluma törtíves, párkányos záródású. Az oltárkép Szent Lénárdot ábrázolja, körülötte bilincsbe vert rabokkal, akik szabadságért könyörögve kezüket a püspök felé nyújtják. Fölötte medálion látható ezüst színű mezőben „In honorem Sancti Leonardi Abbatis 1784” felírral.

Szabadtéri oltár a régi templom helyén

Az oltárkép két oldalán két-két kompozit oszlop között két szobor látható. A baloldali Keresztelő Szent Jánost ábrázolja, jobb kezével a lába előtt levő báránnyra mutatva, bal kezében „Ecce Agnus Dei” (Íme, az Isten Báránya) feliratú zászlót tartva. A jobboldali szobor a fához kötözött tele nyilazott testtel és a fájdalomtól eltorzul arccal a vértanú Szent Sebestyént ábrázolja. Felettük négy puttó között tálcával a kezükben az adakozót ábrázoló két szobor áll. Középen medálion kép: Szűz Mária átadja a rózsafüzért Szent Domokosnak. Az oltár felső részét voluta és rokokó girland díszíti.

A főoltár melletti két alakos, polikróm szobor közül a jobb oldali Szűz Máriát, a bal oldali Krisztust ábrázolja. Stílusuk bajor hatásra utal. Mindkettő Molnár Károly iskolaigazgató ajándéka a század elejéről.

A szentély díszé a három színes üvegablak. A Szűz Máriát és Jézust ábrázoló Puskás Antal és neje, a Szent Józsefet a kisdéddel ábrázoló Puskás József főgondnok ajándéka 1908-ból.

A baloldali mellékoltár 1776-ban készült, Galaci Tamás műve. Retabulumának záródása törtíves párkányzatú. A négy ión stílusú oszlop a Szentháromságot ábrázoló képet fogja közre. A kép feletti felirat szövege „Uni et trino sumit. Tomae Galaci de Remete 1776. Szekula Jakab adományából három oltár javítatott 1899.” Az örmény Szekula Jakab 1899-ben 1300 forintot adományozott az oltárok javítására és a hármass kereszt fenntartására. Az oszlopok közötti két

alakos szobor közül a baloldali kulcsokkal a kezében Szent Pétert, a jobb oldali karddal Szent Pált ábrázolja. Az oltár felső részén két pilaszter között medálion kép a kis Jézust karján tartó Szent Józseffel. Két oldalt volután ülő puttók láthatók.

A jobboldali mellékoltár a felirat szerint Szász Ferenc műve 1781-ből. 1870-ben Szász György megjavította, aki 1866 és 1872 között jegyző volt Remetén. Fő dísz a kisdéd Jézust karján tartó Szűz Mária-kép. A bal alsó sarkában levő felirat szerint - Cur. Fie; Moises Lázár 1780 - a szárhegyi Lázár család ajándéka. Alatta olvashatatlan örménybetűs írás, valószínű a készítő neve. Az oltárkép két oldalán kompozit oszlopok között két szobor közül a jobboldali a vértanúságot szenvedett kerékbe tört Alexandriai Szent Katalint ábrázolja. Kezében a kivégzésre utaló kerék és kard.

A baloldali feltételezhetőleg Szent Alajos. Stílusuk után ítélve a két szobor nem egy időben és nem ugyanattól a mestertől származnak. Az oltár mellvédszerű tagolt felső részét medálion kép, voluta és puttók díszítik.

A hosszahajó berendezésének része még a szószek. Baloldalt pilaszter kötegen és konzolon áll. Mellvédjét a négy evangélista ülő szobra díszíti, közöttük barokk girland. Hangvetője harang alakú, volutás dekorációval, felette a Sátánon győzedelmeskedő Szent Mihály arkangyal szobrával.

A hosszahajó nyugati részén a kórus, illetve orgonakarzat architrávja két zömök, kannellurozatlan dór fejezetű oszlopon nyugszik. A templom orgonája 1879-ben készült és Vas István marosvásárhelyi orgonaeépítő műve.

A keresztahajó észak-dél tájolású. Déli kápolnája egyúttal a templom főbejárata is. A bejárat frontja tünpanonos kiképzésű. A közepén levő szoborfülkében Nepomuki Szent János szobra látható, aki a néphit szerint a vizek elapadásától és a víz okozta károktól véd. A prágai érsek helynöke volt, akit 1393-ban a Moldva vizébe fojtottak. Az eredeti fából készült és a plébánián tekinthető meg. A fülkében levő másolat Burján Gál Emil gyergyószentmiklósi szobrász művész munkája. Belépve jobboldalt Szent Antal alakos szobra látható. A kápolna mennyezete négyrészesen karéjózott, enyhén boltíves záródású.

A keresztahajó északi kápolnája előtti szobor Szent Józsefet ábrázolja, karján a kisdéd Jézussal, jobb kezében liliomszállal. A négyszögű, háromszorosan karéjózott ápszisban végződő kápolna központi dísz Krisztus a keresztfán, mellette Mária és Szent János 1800-ból való szobra. A Szentkereszt-kápolna tabernáculuma az előző templom berendezéséből maradt egyetlen darab. Rajta a szerető önfeláldozást szimbolizáló, a mellét feltépő és fiait saját vérével tápláló pelikán látható. A pelikán szimbólum ritkaság a római katolikus templomokban, inkább a református templomok szószekének hangvetőjén és festett famennyezetein gyakori ábrázolás.

A régi templom tabernákuluma

A templom értékei között található még két, Krisztus keresztre feszített testét ábrázoló feszület (corpus). Anyaguk fa, a XVIII. század közepén készülhettek népies stílusban.

Ami a templom harangjait illeti, a nagy harang 1905-ben készült Temesváron, Novotny műhelyében. Súlya 621 kg. Felirata „Isten dicsőségére, Szent István első vértanú tiszteletére és idős Mélik István kegyeletes emlékére készítették ezen harangot Lázár Matild veje István, Andor, Jenő fiai Kiss Dénes lelkészsége idejében”.

A középső harang 1924-ben Aradon készült Hőnig Frigyes műhelyében. 287,5 kg. Felirata „A B.Sz.M. Szeplőtelen fogantatása tiszteletére a gyergyóremetei hívek áldozatkészségéből Dr. Hollanda János plébános idejében. Az élőket hívogatom. A holtakat elsíratom, s a felhőket eloszlatom”.

A halálcsengettyű 1922-ben készült Aradon ugyancsak Hőnig műhelyében. 91 kg. Felirata „Majláth püspök 25 éves jubileuma emlékére 1897-1922 a hívek áldozatkészségéből.

Utólag 2003-ban készült még két harang. Mindkettőt a székelyudvarhelyi SELECT METLENPLAST cég készítette. Az egyik Orbán László pápai prelátus és remetei plébános ajándéka. Felirata „Azokért akik meg sem születtek és mégis meghaltak. Szent László király oltalmába ajánlja Orbán László pápai prelátus. Remete 2003.” A másik felirata „A Szent Család tiszteletére. Szotyori Melinda, Zsuzsa és Orsolya ajándéka. Gyergyóremete 2003.”

Laczkó-Szentmiklósi Endre

történelem szakos tanár